

Asia: VN/20427/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1 Tausta

Taustaosa on hyvin perusteltu ja vastaa terveydensuojelussa havaittua tilannekuvaa. Terveydensuojelun näkökulmasta helleaaltoja on kuitenkin perusteltua tarkastella myös ympäristöterveyden häiriö- ja erityistilanteina, joilla voi olla samanaikaisia vaikutuksia asumisterveyteen, juomaveden laatuun, elintarvikehygieniaan sekä maastopaloista johtuviin savu- ja hiukkashaittoihin.

Tämä laajentaa hellehaittojen tarkastelua yksittäisistä terveysoireista kohti kokonaisvaltaista ympäristöterveyden riskienhallintaa.

2 Toimintasuunnitelman tavoitteet

-

3 Riskiryhmät ja haavoittuvuutta lisäävät tekijät

Riskiryhmien tunnistaminen on kattavaa. Terveydensuojelun näkökulmasta on tärkeää korostaa erityisesti niitä ryhmiä, jotka eivät itse pysty vaikuttamaan elinympäristönsä lämpöolosuhteisiin, kuten hoivayksiköiden asukkaat, kotihoidon asiakkaat sekä varhaiskasvatuksen lapset.

Näissä ryhmissä terveyshaittojen ehkäisy perustuu ensisijaisesti rakenteellisiin ratkaisuihin, ennakoivaan seurantaan ja viranomaisten sekä toimijoiden vastuuseen, ei yksilön omaan suojautumiseen.

4 Riskienhallinta sekä varautumisen ja sopeutumisen koordinointi

Terveydensuojelun näkökulmasta hellevarautumisen nykyinen haaste liittyy erityisesti siihen, ettei ole kaikilta osin selkeitä kriteereitä sille, milloin sisälämpötiloihin liittyvä seuranta käynnistetään ja milloin viranomaispuuttuminen on perusteltua.

Kansallisen hellevarautumisen seurantaryhmän perustaminen on kannatettava. On tärkeää, että terveydensuojelun ja ympäristöterveydenhuollon asiantuntemus on mukana koordinaatiossa, erityisesti asumisterveyteen ja muiden oleskelutilojen olosuhteisiin liittyvien riskien arvioinnissa.

5 Hellevaroitustjärjestelmä

Hellevaroitustjärjestelmä on tärkeä työkalu, mutta terveydensuojelun näkökulmasta varoitusten vaikuttavuus edellyttää selkeitä ja ennakolta määriteltyjä toimintamalleja.

Varoitusten tulisi mahdollistaa myös ennakoiva toiminta, kuten sisälämpötilojen seurannan käynnistäminen riskikohteissa, eikä pelkästään reaktiivinen toiminta terveyshaittailmoitusten perusteella. Tämä korostuu erityisesti kohteissa, joissa on haavoittuvia väestöryhmiä tai joissa ei ole teknisiä keinoja tilojen jäähdyttämiseen.

6 Viestintä

Viestinnässä on tärkeää varmistaa, että riskiryhmille ja toimijoille on selkeää, miten toimia tilanteissa, joissa asunnon tai muun oleskelutilan lämpötila muodostuu terveydelle haitalliseksi.

Terveydensuojelun näkökulmasta viestinnässä tulisi tuoda esiin selkeät yhteydenottokanavat sekä tieto siitä, milloin ja mihin viranomaiseen tulee ottaa yhteyttä helteeseen liittyvissä olosuhdehaitoissa.

7 Helleaaltoihin liittyvä valmius ja varautuminen

Terveydensuojelun näkökulmasta on tarpeen täsmentää, millä perusteilla sisälämpötilojen seuranta edellytetään ja kuka sen käynnistää.

Seurannan edellyttäminen on perusteltua erityisesti kohteissa:

- joissa on haavoittuvia väestöryhmiä
- joissa ei ole jäähdytettyä tuloilmaa tai muuta kiinteää jäähdytysratkaisua
- joissa rakennuksen ominaisuudet tai käyttäjämäärä altistavat tilat ylilämpenemiselle.

Seurannan tulisi perustua pitkittyneen lämpöaltistuksen arviointiin, ei ainoastaan yksittäisiin hetkellisiin enimmäislämpötiloihin. Vuorokausikeskiarvon ja yöaikaisen lämpötilan huomioiminen parantaisi terveyshaitan arvioinnin yhdenmukaisuutta.

8 Pidemmän aikavälin toimenpiteet

Asumisterveysasetuksen nykyiset kesäaikaiset huonelämpötilojen toimenpiderajat eivät riittävästi mahdollista ennakoivaa puuttumista erityisesti haavoittuvien väestöryhmien suojaamiseksi.

Terveystensuojelun näkökulmasta on tärkeää, että jatkokehityksessä:

- huomioidaan lämpöaltistuksen kesto ja toistuvuus
- kehitetään toiminnallisia kynnyksarvoja, joilla seuranta ja toimenpiteet voidaan käynnistää ennen vakavien terveyshaittojen syntymistä
- täsmennetään viranomaisen toimintaohjeita sisälämpötiloihin puuttumisessa.

Lisäksi rakennusten riskiluokittelu esimerkiksi jäähdytysratkaisujen puuttumisen, ali-mitoituksen tai rakenteellisten ominaisuuksien perusteella tukisi terveystensuojelun ennakoivaa toimintaa.

9 Työterveys ja työsuojelu

-

10 Seuranta ja arviointi

Seuranta- ja arviointijärjestelmiä kehitettäessä on tärkeää huomioida myös ympäristöterveydenhuollon käytännön havaintotiedot ja valvontakokemukset.

Terveystensuojelun näkökulmasta seurannan tulisi tuottaa tietoa, joka on hyödynnettävissä myös alueellisella ja paikallisella tasolla valvonnan, ohjauksen ja varautumisen kehittämiseksi.

11 Toimenpiteet

-

Liite Toimijoiden ja sidosryhmien roolit ja vastuut hellevarautumisessa

Terveystensuojelun roolia voisi täsmentää erityisesti ennakoivan sisälämpötilojen seurannan ja riskiperusteisen valvonnan osalta asumisterveydessä ja muissa oleskelutiloissa.

Yleisiä huomioita

-

